Stadskerk Nijmegen (OCP), 30 maart 2025, vierde zondag van de veertigdagentijd, 'Laetare'; voorganger: Jan van Hooydonk, lekendominicaan

[Eerste lezing: 2 Kronieken 36,11-23] (Nieuwe Bijbelvertaling)
11 Sedekia was eenentwintig jaar oud toen hij koning werd. Elf jaar regeerde hij in
Jeruzalem. 12 Hij deed wat slecht is in de ogen van de HEER, zijn God, en boog het hoofd niet
voor Jeremia toen die hem in opdracht van de HEER waarschuwde. 13 Ook kwam hij in
opstand tegen koning Nebukadnessar, die hem bij God trouw had laten zweren. Koppig en
halsstarrig weigerde hij terug te keren naar de HEER, de God van Israël. 14 Ook de leiders
van de priesters en het volk verzaakten voortdurend hun plichten, gaven zich over aan de
verfoeilijke praktijken van andere volken en bezoedelden de tempel die de HEER in
Jeruzalem geheiligd had.
15 De HEER, de God van hun voorouders, waarschuwde hen bij monde van zijn boden, die hij
telkens opnieuw naar hen toe zond omdat hij zijn volk en zijn woning voor de ondergang
wilde behoeden. 16 Maar zij lachten Gods boden uit, minachtten zijn woorden en dreven de
spot met zijn profeten, totdat de toorn van de HEER tegen zijn volk zo hoog oplaaide dat
niets hen meer kon helpen. 17 Toen stuurde hij de koning van de Chaldeeën op hen af, die
hun uitgelezen mannen ombracht in hun heilige tempel. Niemand werd gespaard; jonge
mannen en vrouwen, oude mensen en ook hoogbejaarden werden aan de koning
uitgeleverd. 18 En alle voorwerpen uit de tempel van God, de grote zowel als de kleine, liet
hij naar Babel overbrengen, evenals de schatten uit de tempel en de kostbaarheden van de
koning en zijn raadsheren. 19 Ze staken de tempel van God in brand en haalden de
stadsmuur van Jeruzalem neer. Ook alle paleizen werden in brand gestoken en gingen met
kostbaarheden en al in vlammen op. 20 De mensen die aan het zwaard ontkomen waren,
werden als ballingen naar Babylonië meegevoerd, waar ze de koning en zijn nakomelingen
als slaven dienden totdat het rijk in handen viel van Perzië. 21 Zo ging in vervulling wat de
HEER bij monde van Jeremia had voorzegd. Zeventig jaar bleef het land braak liggen en had
het rust, totdat alle niet in acht genomen sabbatsjaren vergoed waren.
22 In het eerste regeringsjaar van Cyrus, de koning van Perzië, ging in vervulling wat de HEER
Jeremia had laten aankondigen. Hij zette de koning ertoe aan om in zijn hele koninkrijk
mondeling en ook schriftelijk het volgende besluit bekend te laten maken: 23 'Dit zegt Cyrus,
de koning van Perzië: Alle koninkrijken van de aarde heeft de HEER, de God van de hemel,
mij gegeven. Hij heeft mij opgedragen om voor hem een tempel te bouwen in Jeruzalem,
een stad in Juda. Laten al diegenen onder u die tot zijn volk behoren, zich verzekerd weten
van de hulp van de HEER, hun God, en daarheen gaan.'

[Epistel: 2 Korintiërs 5, 14-21] (Nieuwe Bijbelvertaling)
14 Wat ons drijft is de liefde van Christus, omdat we ervan overtuigd zijn dat één mens voor
alle mensen is gestorven, waardoor alle mensen zijn gestorven, 15 en dat hij voor allen is
gestorven opdat de levenden niet langer voor zichzelf zouden leven, maar voor hem die voor
de levenden is gestorven en is opgewekt. 16 Daarom beoordelen we vanaf nu niemand meer
volgens de maatstaven van deze wereld; ook Christus niet, die we vroeger wel volgens die

maatstaven beoordeelden. 17 Daarom ook is iemand die één met Christus is, een nieuwe schepping. Het oude is voorbij, het nieuwe is gekomen. 18 Dit alles is het werk van God. Hij heeft ons door Christus met zich verzoend en ons de verkondiging daarover toevertrouwd. 19 Het is God die door Christus de wereld met zich heeft verzoend: hij heeft de wereld haar overtredingen niet aangerekend. En ons heeft hij de verkondiging van de verzoening toevertrouwd. 20 Wij zijn gezanten van Christus, God doet door ons zijn oproep. Namens Christus vragen wij: laat u met God verzoenen. 21 God heeft hem die de zonde niet kende voor ons één gemaakt met de zonde, zodat wij door hem rechtvaardig voor God konden worden.

[Evangelie: Lukas 15,1-3.11-32] (Nieuwe Bijbelvertaling)
1Alle tollenaars en zondaars kwamen hem opzoeken om naar hem te luisteren. 2 Maar zowel de farizeeën als de schriftgeleerden zeiden morrend tegen elkaar: 'Die man ontvangt zondaars en eet met hen.' 3 Jezus vertelde hun toen deze gelijkenis: (…)
11 'Iemand had twee zonen. 12 De jongste van hen zei tegen zijn vader: "Vader, geef mij het deel van uw bezit waarop ik recht heb." De vader verdeelde zijn vermogen onder hen. 13 Na enkele dagen verzilverde de jongste zoon zijn bezit en reisde af naar een ver land, waar hij een losbandig leven leidde en zijn vermogen verkwistte. 14 Toen hij alles had uitgegeven, werd dat land getroffen door een zware hongersnood, en begon hij gebrek te lijden. 15 Hij vroeg om werk bij een van de inwoners van dat land, die hem op het veld zijn varkens liet hoeden. 16 Hij had graag zijn maag willen vullen met de peulen die de varkens te eten kregen, maar niemand gaf ze hem. 17T oen kwam hij tot zichzelf en dacht: De dagloners van mijn vader hebben eten in overvloed, en ik kom hier om van de honger. 18 Ik zal naar mijn vader gaan en tegen hem zeggen: "Vader, ik heb gezondigd tegen de hemel en tegen u, 19 ik ben het niet meer waard uw zoon genoemd te worden; behandel mij als een van uw dagloners." 20 Hij vertrok meteen en ging op weg naar zijn vader.
Zijn vader zag hem in de verte al aankomen. Hij kreeg medelijden en rende op zijn zoon af, viel hem om de hals en kuste hem. 21 "Vader," zei zijn zoon tegen hem, "ik heb gezondigd tegen de hemel en tegen u, ik ben het niet meer waard uw zoon genoemd te worden." 22 Maar de vader zei tegen zijn knechten: "Haal vlug het mooiste gewaad en trek het hem aan, doe hem een ring aan zijn vinger en geef hem sandalen. 23 Breng het gemeste kalf en slacht het. Laten we eten en feestvieren, 24 want deze zoon van mij was dood en is weer tot leven gekomen, hij was verloren en is teruggevonden." En ze begonnen feest te vieren.
25 De oudste zoon was op het veld. Toen hij naar huis ging en al dichtbij was, hoorde hij muziek en gedans. 26 Hij riep een van de knechten bij zich en vroeg wat dat te betekenen had. 27 De knecht zei tegen hem: "Uw broer is thuisgekomen, en uw vader heeft het gemeste kalf geslacht omdat hij hem gezond en wel heeft teruggekregen." 28 Hij werd woedend en wilde niet naar binnen gaan, maar zijn vader kwam naar buiten en trachtte hem te bedaren. 29 Hij zei tegen zijn vader: "Al jarenlang werk ik voor u en nooit ben ik u ongehoorzaam geweest als u mij iets opdroeg, en u hebt mij zelfs nooit een geitenbokje gegeven om met mijn vrienden feest te vieren. 30 Maar nu die zoon van u is thuisgekomen die uw vermogen heeft verkwanseld aan de hoeren, hebt u voor hem het gemeste kalf

geslacht.” 31 Zijn vader zei tegen hem: “Mijn jongen, jij bent altijd bij me, en alles wat van mij is, is van jou. 32 Maar we konden toch niet anders dan feestvieren en blij zijn, want je broer was dood en is weer tot leven gekomen. Hij was verloren en is teruggevonden.”’

[overweging:]
Zusters en broeders,

Aan de basis van het evangelie dat wij zo-even hoorden, ligt een conflict. Jezus gaat om met tollenaars en zondaars, zo hoorden we, hij eet met hen. De Farizeeën en Schriftgeleerden slaan dit morrend gade. Farizeeën en Schriftgeleerden zijn hoeders van de heersende morele en religieuze orde. Zij vinden dat Jezus door zijn omgang met de outcasts van de samenleving die orde schendt. Jezus ondergraaft door zijn verkondiging en gedrag de maatschappelijke en religieuze status quo en de positie van de zelfbenoemde hoeders daarvan.

De woede en weerzin van zijn tegenstanders daarover zijn té groot, zo beseft Jezus. Een redelijk gesprek met hen zit er niet in, argumenten zullen niet helpen. Jezus kiest daarom in zijn reactie voor een retorische omweg. Hij vertelt tot driemaal toe een verhaal, een gelijkenis. Zo poogt hij zijn tegenstanders op een ander been te zetten. We stuiten hier op een wezenstrek van het Evangelie: het Evangelie stelt onze vanzelfsprekendheden im Frage, wil ons op een ander been zetten, wil onze ogen openen voor een ander perspectief.

De drie gelijkenissen die Jezus in Lukas 15 vertelt, gaan alle drie over wat verloren was en over de vreugde van het terugvinden van het verlorene. Alle drie lopen ze uit op een feest.

De eerste gelijkenis gaat over het vinden van een verloren schaap. De tweede gelijkenis over het vinden van een verloren munt. De derde gelijkenis hoorden wij vandaag. Deze gelijkenis staat bekend als ‘de parabel van de verloren zoon’. Maar dan is meteen wel de vraag wie van de twee zonen in dit verhaal met recht ‘verloren’ genoemd moet worden…

De parabel die Jezus vertelt, gaat over twee broers en over hun vader. De gelijkenis ontvouwt zich als een familiedrama in twee bedrijven. In het eerste bedrijf staan de jongste zoon en zijn vader centraal. Zij raken elkaar helemaal kwijt. De jongen vertrekt naar een ver land, vader en zoon verliezen elkaar dus letterlijk uit het oog. We kennen allemaal wel van zulke verhalen over de verwijdering tussen ouders en kinderen. Misschien hebben we zelf wel eens zoiets meegemaakt. Buitengewoon pijnlijk en verdrietig!

Toen de jongen nog thuis woonde, deelde hij in de rijkdom van zijn vader, maar in dat verre land raakt hij aan de bedelstaf. Dus ook in economisch opzicht komen vader en zoon elk aan de andere kant van de streep terecht. De jongen ziet zich zelfs gedwongen om varkens te hoeden. Varkens zijn voor joden taboe, het zijn onreine dieren. Ook in religieus opzicht raken vader en zoon elkaar dus helemaal kwijt.

Laten we er geen doekjes om winden: de jongste zoon bewandelt het verkeerde pad. Hij is inderdaad ‘verloren’. In Bijbelse taal: hij is een zondaar, dat wil zeggen: iemand die is afgedwaald van de weg die naar bevrijding voert. Maar geldt dan: eens een zondaar altijd

een zondaar? Kan een zondaar zich ook omkeren van zijn of haar weg, kan zo iemand zich bekeren? Staan we hem of haar dat toe? En: is er heling mogelijk voor de fouten die wijzelf wellicht hebben begaan – want wijzelf zijn toch ook niet zonder zonden?

Bij de beantwoording van deze vragen scheiden zich de wegen van Jezus aan de ene kant en de Farizeeën en de Schriftgeleerden aan de andere kant. Ook Jezus ziet zondaren als mensen die 'verloren' zijn, maar het grote verschil tussen hem en zijn tegenstanders is dit: anders dan zij gelooft Jezus hartstochtelijk dat wie 'verloren' is, ook weer 'gevonden' kan worden! Dat immers is Jezus' missie: hij is gekomen om te vinden en te redden wie verloren lijken. Jezus veroordeelt niemand tot levenslang. Want voor hem is niemand voor altijd verloren.

De jongste zoon in de parabel is ten prooi aan zelfverwijt en vertwijfeling. Zelfs zegt hij dat hij het niet meer waard is om 'zoon' genoemd te worden. Zijn vader ziet dat heel anders: hij wordt tot in zijn binnenste geraakt door de aanblik van deze verwarde jongen die ondanks alles zijn zoon is gebleven. Hij omhelst en kust hem. Hij maakt hem geen verwijten, eist geen rekenschap, steekt geen zedenpreek af. In plaats van dat alles richt hij prompt een groot feest aan om de terugkeer van zijn jongste te vieren. Die zoon leek dan wel verloren, uiteindelijk is hij weer gevonden.

Geldt dat ook voor zijn oudste broer? Daarover gaat het in het tweede bedrijf van het familiedrama dat zich vandaag voor onze ogen voltrekt. De oudste zoon blijkt woedend te zijn over de feestelijke ontvangst van de jongste. Hij voelt zich hevig tekortgedaan. Is hij niet altijd de braafste geweest? Heeft hij niet altijd zijn plicht gedaan? Hij beschouwt de jongste zoon niet langer als zijn broer. 'Deze, uw zoon', noemt hij hem tegenover zijn vader. Hij voegt aan zijn verwijt dan nog maar meteen een insinuatie toe – een insinuatie van het soort dat het ook vandaag nog altijd goed doet: "Deze hier, uw zoon, die uw have en goed met hoeren verbrast heeft, is teruggekomen, nu slacht u voor hem het gemeste kalf." Dat zijn vader voor deze flessentrekker en seksuele spookrijder een feest aanricht: nee, de oudste zoon kan daar werkelijk niet bij.

Deze reactie laat zien: ook de oudste zoon in deze parabel is ten diepste verloren. Hij mag dan zichzelf als rechtschapen zien, hij weet zich niet te verplaatsen in wie in zijn ogen in de fout zijn gegaan. Maar toch: wie zijn wij dan wel dat wij hem zouden veroordelen? Zouden we hem ook kunnen omhelzen – zoals de vader zijn jongste zoon omhelsde? Hem omhelzen gaat misschien voor ons gevoel wat ver, maar toch: zouden we voor hem niet minstens enig begrip kunnen opbrengen? Laat ik het bij mezelf houden. De ervaring is mij persoonlijk niet onbekend: je denkt dat je toch echt je plicht, ja zelfs het goede hebt, gedaan, maar de waardering van je omgeving blijft uit. Of, nog erger, mensen die er in jouw ogen de kantjes van aflopen, krijgen meer waardering dan jij. Zulke dingen gebeuren… Tja, het is misschien niet zo 'christelijk', maar dat je dan boos wordt, zoals die oudste zoon in onze parabel, is alleszins menselijk…

Andermaal is het in het evangelieverhaal de vader die een uitweg wijst. Terecht zegt de vader tegen de oudste zoon dat die altijd al bij hem is en altijd al deelheeft aan zijn goedheid. De

vader roept zijn oudste zoon op om blij te zijn dat hij en zijn broer die alledaagse genade van nu af weer met elkaar kunnen delen. ‘Feest toch me ons mee’, zegt de vader tegen zijn oudste, ‘want ook jij bent gevonden, ook jij hoort erbij’.

Zondag Laetare vandaag: ‘verheug je’, want we waren verloren maar we zijn weer gevonden. Wij delen zo dadelijk met elkaar het Brood, teken van hem die zijn leven geeft voor allen die verloren zijn, teken van hem die door God, zijn barmhartige vader, is gevonden en in en tussen ons leeft. Dit, zusters en broeders, is wat deze Maaltijd voor ons ten diepste is: een feestmaal voor verloren maar gevonden zielen. Laat dit dan vandaag ons gebed zijn: dat ook wij gevonden mogen worden. Amen.

Jan van Hooydonk, jan.van.hooydonk@chello.nl